

III. SPRAWOZDANIA I INFORMACJE

SEMINARIUM CENTRE INTERNATIONAL DE FORMATION EUROPÉENNE

Znana miejscowość alpejska, Saint Vincent we Włoszech, była miejscem ostatniego w 1978 r. seminarium zorganizowanego w dniach od 15 do 17 grudnia przez Centre International de Formation Européenne. W ciągu każdego roku odbywają się w całej Europie dziesiątki tego typu seminariów i spotkań naukowych. Fakt zarejestrowania właśnie tego, zorganizowanego przez C.I.F.E. jest jednak nieprzypadkowy. A to z dwóch powodów. Pierwszy to temat seminarium — problematyka wyborów bezpośrednich do Parlamentu Europejskiego. Zagadnienie to niezwykle ważne i na czasie, a wbrew pozorom wcale nie tak odległe od naszych polskich zainteresowań, tradycyjnie już czujnie rejestrujących wszystkie istotne zmiany na naszym kontynencie. Powód drugi to charakter instytucji organizatora seminarium, nieznaney niemal w naszym kraju, a przejawiającej nawet, jak na warunki zachodnie, niezwykłą żywotność w dziedzinie edukacji w duchu „europejskiego federalizmu”, o czym może świadczyć choćby fakt, że omawiane seminarium było już 370 z kolei od momentu powołania C.I.F.E. do życia. To ostatnie przeznaczone było dla byłych słuchaczy i absolwentów różnego rodzaju studiów organizowanych przez Centre.

Parlament Europejski stanowiący przedmiot obrad seminarium przechodzić będzie w połowie 1979 r. ważne przeobrażenie. W czerwcu tego roku odbędą się po raz pierwszy wybory bezpośrednie do tego organu Wspólnoty Zachodnioeuropejskiej¹. Ich omówieniu, z podkreśleniem roli jaką winni odgrywać w nowym Parlamencie federaliści europejscy, poświęcone były dwa pierwsze seanse plenarne seminarium, którym przewodniczył Hugh BAKER pełniący w C.I.F.E. funkcję generalnego administratora staży. Prezentowano też niektóre kwestie związane z ewolucją form oddziaływania organów zarządzających EWG na politykę i gospodarkę krajów członkowskich. Poruszano problemy możliwości dyrektywnego zarządzania przez Parlament tak złożoną organizacją jaką jest Wspólnota Europejska, zwłaszcza zaś zagadnienia centralizacji i decentralizacji w systemie władzy Wspólnoty. Główny nurt zainteresowań uczestników seminarium, pochodzących z dziesięciu krajów Europy i Afryki, skupiał się na problemach proceduralnych wyborów do Parlamentu i oceny jego prawdopodobnego składu². W trakcie drugiego z seansów plenarnych zaprezentowano wyniki sondaży opinii publicznej poszczególnych krajów dziewiątki, których obywatele wypowiedzieli się na temat wyborów. Wynika z nich zdecydowanie pozytywna, co wyraźnie podkreślano, ocena idei nowego Parlamentu³. Pozwala to przypuszczać, że posiadając tak silne (jak

¹ W ten sposób zostanie zrealizowana wreszcie zapowiedź z art. 138 ust. 3 Traktatu EWG i deklaracje zawarte w art. 21 § 3 Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali (CECA) oraz w art. 108 § 3 Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (CEEA).

² Założenia proceduralne samych wyborów i rozdział miejsc w nowym Parlamencie uregulowano jak wiadomo specjalnym aktem Rady Ministrów Wspólnoty, wprowadzonym w życie decyzją z 20 września 1976 r.

³ I tak 74% wyborców RFN oddaje swe głosy za, 7% przeciw, natomiast 19% nie ma

na razie) oparcie wśród obywateli Wspólnoty, stanie się on bardziej sprawnym niż dotychczas ogniwem zarządzania w ramach struktury władzy w EWG. Oczywiście o ile pójdą za tym zwiększone kompetencje do podejmowania wiążących decyzji.

W trakcie następnego z posiedzeń plenarnych seminarium, Hubert David przedstawił najważniejsze problemy nurtujące aktualnie europejski ruch na rzecz ochrony środowiska, a konkretnie poszczególne organizacje narodowe stowarzyszone w BUREAU EUROPEEN DE L'ENVIRONNEMENT z siedzibą w Brukseli, w którym piastuje stanowisko sekretarza generalnego. Udostępnił on znany na zachodzie manifest tej organizacji pod znamienym tytułem „ONE EUROPE ONE ENVIRONMENT”. Działacze Biura mają nadzieję, że nowy Parlament będzie skuteczniej niż obecny zwracał uwagę na problemy ochrony środowiska naturalnego. Natomiast my ze swej strony żywimy nadzieję, że pojęcie Europy z manifestu nie będzie ograniczane wyłącznie do krajów EWG. Zanieczyszczenia środowiska naturalnego bowiem, jak mało które zjawisko, nie dają się powstrzymać na administracyjnie ustalonych granicach. Ten aspekt zagadnienia, w szerszym, nie tylko odnoszącym się do kwestii ekologicznych wymiarze, podkreślali dobitnie uczestniczący w seminarium przedstawiciele Polski. Ich udział (jedynych zresztą przedstawicieli państw socjalistycznych) powodował częste podejmowanie dyskusji na tematy wzajemnej współpracy na linii EWG—RWPG.

Prócz obrad plenarnych odbywały się prace trzech sekcji roboczych. Dyskutowano zagadnienia udziału federalistów na rzecz integracji europejskiej w ramach partii politycznych (sekcja I), w łonie różnego rodzaju grup nacisku (sekcja II), i wreszcie aktywności na tym polu absolwentów C.I.F.E. (sekcja III).

Wspomnieliśmy już, że omawiane seminarium było 370 tego typu organizowanym przez C.I.F.E. od chwili powołania do życia tej organizacji w 1954 r. Ona sama ma charakter międzynarodowej osoby prawnej działającej przy Radzie Europejskiej (CONSEIL DE L'EUROPE), a jej sekcje narodowe funkcjonują we wszystkich krajach EWG i Austrii. Organizacja ta wyznaczyła sobie za cel działania kształtowanie, poprzez wspólne badania naukowe, seminaria i publikacje, opinii publicznej w duchu integracji europejskiej. I choć w zasadzie ogranicza się do oddziaływania w granicach wspólnoty zachodnioeuropejskiej, podejmuje — zwłaszcza w ostatnim okresie — wysiłki na rzecz zacieśnienia współpracy także z krajami socjalistycznymi.

Do najbardziej znanych form działania C.I.F.E. należą prowadzone przez INSTITUT EUROPEEN DES HAUTES ETUDES INTERNATIONALES (I.E.H.E.I.) przy Uniwersytecie w Nicei roczne studia oraz organizowane corocznie Szkoły Letnie COLLEGE UNIVERSITAIRE D'ETUDES FEDERALISTES w Aosta we Włoszech.

C.I.F.E. wydaje trzy własne kolekcje książkowe, których edytorem jest Presses d'Europe a mianowicie: *Realités du présent*, *Régions* oraz *Recherches européennes et internationales*. Publikuje także miesięcznik w języku francuskim *L'Europe en formation* i periodyk *Les Cahiers du fédéralisme*.

Roman Sowiński

sprecyzowanej opinii co do nowego Parlamentu, odpowiednio w Belgii 64%, 14% i 22%; w Danii 54%, 22% i 24%; we Francji 67%, 12% i 21%; w Irlandii 71%, 10% i 19%; we Włoszech 77%, 7% i 16%; w Luxemburgu 82%, 11% i 7%; w Holandii 80%, 9% i 11% i wreszcie w Wielkiej Brytanii 65%, 17% i 18%. Będzie doświadczeniem niezwykle interesującym porównanie wyników tych sondaży i ankiet z sytuacją już po wyborach. Kompletne wyniki sondaży opinii publicznej państw Wspólnoty na temat wyborów do Parlamentu zawiera Nr 224 *L'Europe en formation*, novembre 1978.

KOŁOKWIUM HABILITACYJNE DOKTORA ANDRZEJA KIJOWSKIEGO

W dniu 15 grudnia 1978 r. pod przewodnictwem Dziekana Wydziału Prawa i Administracji UAM w Poznaniu prof. dr. hab. Wojciecha Łączkowskiego odbyło się posiedzenie Rady Wydziału, poświęcone kolokwium habilitacyjnemu doktora Andrzeja Kijowskiego.

Dr A. Kijowski urodził się dnia 5 kwietnia 1945 r. w Głownie koło Łowicza. Studia na Wydziale Prawa Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu ukończył w 1968 r. W tymże roku rozpoczął staż asystencki w byłej Katedrze Prawa Pracy UAM, a po roku został zatrudniony na stanowisku asystenta, później st. asystenta w Zakładzie Prawa Pracy UAM. Równocześnie ze stażem asystenckim podjął pozatetatową aplikację sądową w Sądzie Wojewódzkim w Poznaniu, którą ukończył we wrześniu 1970 r. egzaminem sędziowskim.

W związku z przejściem promotora rozprawy doktorskiej prof. dr. hab. C. Jackowiaka do Uniwersytetu im. M. Kopernika w Toruniu, dr A. Kijowski od 1970 r. podjął pracę w Zakładzie Prawa Pracy UMK. W maju 1972 r. na tamtejszym Wydziale Prawa i Administracji uzyskał stopień naukowy doktora nauk prawnych na podstawie rozprawy: Odpowiedzialność marynarzy za naruszenie obowiązków pracowniczych w prawie PRL.

Po powrocie do pracy w UAM w Poznaniu, dr A. Kijowski z dniem 1 września 1972 r. zostaje zatrudniony na stanowisku adiunkta w Zakładzie Prawa Pracy, kierowanym przez prof. dr. Wiktora Jaśkiewicza. W roku akademickim 1973/74 dr A. Kijowski uzyskał roczne stypendium naukowe Rządu Szwajcarskiego i uczestniczył na Uniwersytecie w Zurychu w seminarium prof. M. Rehbindera.

Poprzedzający kolokwium habilitacyjne dorobek naukowy dr. A. Kijowskiego obejmuje 24 pozycje, w tym kilkanaście artykułów bądź studiów oraz kilka recenzji i glos do orzeczeń SN. Ponadto pełnił funkcję sekretarza Komisji Ekspertów powołanej przez Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej dla opracowania projektu ustawy o ochronie zdrowia psychicznego. Dr A. Kijowski uczestniczy też w pracach Komisji Prawno-Regulaminowej ZG ZNP, gdzie brał udział w opiniowaniu wielu projektów aktów normatywnych oraz porozumień pomiędzy ZG ZNP i kierownictwem poszczególnych pionów nauki, jak również w przygotowywaniu opinii prawnych na doraźne zlecenia ZG ZNP. Za osiągnięcia naukowe uzyskał zespołową nagrodę Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki drugiego stopnia. Jest członkiem PZPR.

Komisja powołana do przeprowadzenia przewodu habilitacyjnego w składzie: przewodniczący — prof. dr hab. W. Pawlak, członkowie — prof. dr hab. A. Komar i doc. dr hab. W. Piotrowski, zgłosiła — na podstawie pozytywnej oceny dorobku naukowego habilitanta ze szczególnym uwzględnieniem rozprawy habilitacyjnej pt. „Pracowniczy obowiązek gotowości do świadczenia pracy” — wniosek o dopuszczenie dr. A. Kijowskiego do kolokwium habilitacyjnego. Na recenzentów wyznaczono: prof. dr. hab. C. Jackowiaka (UG), prof. dr. W. Jaśkiewicza (UAM) i prof. dr. hab. T. Zielińskiego (UŚI.).

Rozpoczynając kolokwium prof. T. Zieliński poprosił o ocenę przydatności konstrukcji fikcji prawnej w prawie pracy, między innymi na tle art. 81 § 1 k.p. oraz o wyjaśnienie, czy w aktualnym stanie prawnym możliwe jest wygaśnięcie stosunku pracy przez faktyczne niewykonywanie pracy.

W odpowiedzi na pierwsze pytanie habilitant stwierdził, że tak zwane fikcje prawne były już wykorzystywane w przedkodeksowym stanie prawnym, a kodeks pracy rozszerzył jeszcze ich zakres. Jako przykład takiej nowej fikcji prawnej wskazać można przepis art. 42 § 3 k.p. Wprawdzie każda trwała zmiana treści

umownego stosunku pracy wymaga zgody pracownika, ale niekiedy ustawodawca nakazuje przyjąć istnienie takiej zgody, choć w rzeczywistości jej nie wyrażono. W tym sensie można mówić o fikcji prawnej jako konstrukcji opartej na świadomym przyjmowaniu pewnego nieprawdziwego założenia.

Inna jednak sytuacja istnieje przy prawie do wynagrodzenia na podstawie art. 81 § 1 k.p. Punktem wyjścia jest tu wyrażona w art. 80 zd. 1 k.p. zasada, że wynagrodzenie przysługuje tylko za pracę wykonaną. Wobec tego wynagrodzenie za czas niewykonywania pracy przysługujące pracownikowi wtedy, gdy kodeks lub przepis szczególny tak stanowią, nie może być utożsamiane z wynagrodzeniem za pracę. Kodeks nie posługuje się żadnym domniemaniem wykonania pracy, ani nie ustanawia nigdzie podobnej fikcji prawnej. W polskiej doktrynie prawa pracy formułuje się niekiedy tak szeroką definicję wynagrodzenia za pracę, że obejmuje ona również wynagrodzenie za czas niewykonywania pracy. Jednakże nie jest to pogląd powszechny i brak mu dostatecznej podstawy normatywnej, ani też nie przemawiają za nim jakieś szczególne względy społeczno-ekonomiczne.

Jeśli za przyczyn dotyczących zakładu — choćby i nie zawinionych — pracownik nie może wykonywać pracy, to nie nabywa roszczenia o wynagrodzenie za pracę. O ile jednak pracownik dopełniał w tym czasie obowiązku gotowości do pracy, to nie jest w stanie zachować swojej siły roboczej i wykorzystać jej wstecz, a więc za okres, w którym mógł to uczynić pracodawca. Aby więc utrzymać stan równowagi, w stosunku pracy — odmiennie niż to ma miejsce w cywilnoprawnym stosunku wymiany rzeczy — konieczne jest zagwarantowanie pracownikowi gotowemu do pracy, świadczenia kompensującego nie uzyskane wynagrodzenie za pracę.

Tym samym przewidziane w art. 81 § 1 k.p. wynagrodzenie nie jest wynagrodzeniem za pracę, lecz stanowi tylko jeden z rodzajów szerzej rozumianego „wynagrodzenia ze stosunku pracy”. Na to ostatnie pojęcie składają się poszczególne rodzaje wynagrodzenia ze stosunku pracy, które różnią się od siebie przestankami powstania roszczenia, rozmiarami świadczenia oraz spełnianymi funkcjami. Łączy je natomiast prawny stosunek pracy, w którego ramach są spełniane oraz zagwarantowana im szczególna ochrona prawna realizowana za pomocą przepisów o ochronie wynagrodzenia za pracę.

W podsumowaniu habilitant stwierdził, że co do zasady stosowanie fikcji prawnych w prawie pracy jest to przydatne. Takiej potrzeby nie ma jednak wobec pojęcia gotowości do pracy oraz należnego za nią świadczenia. Utożsamianie gotowości z wykonywaniem pracy, a wynagrodzenia gwarancyjnego z wynagrodzeniem za pracę byłoby nawet szkodliwą fikcją. Mogłoby to powodować powstanie u pracowników przekonania, że swój podstawowy obowiązek spełniają przez samo pozostawanie w gotowości do pracy.

W odpowiedzi na drugie pytanie prof. T. Zielińskiego habilitant zauważył, że pojęcie tak zwanego faktycznego stosunku pracy doktryna odnosiła niekiedy do świadczenia pracy mimo braku ważnej podstawy prawnej, a więc niejako do faktycznego powstania i realizowania tego stosunku. Brak natomiast było jednoznacznej koncepcji co do możliwości ustania stosunku pracy na tej drodze. Taki problem powstaje zwłaszcza wtedy, gdy bezprawnie nie zatrudniany pracownik rezygnuje z dochodzenia jakichkolwiek roszczeń z tytułu trwającego stosunku pracy.

Nie wydaje się, aby na tle przepisów k.p. można było twierdzić, że bezprawna odmowa zatrudniania nigdy nie spowoduje ustania stosunku pracy bez względu na zachowanie pracownika, a w razie jego całkowitej bierności — bez względu na upływ czasu. Ochrona bezprawnie nie zatrudnianego pracownika nie powinna być realizowana wbrew jego woli, a przy tym nie można tracić z pola widzenia organizatorskiej funkcji prawa pracy. Jeśli więc bezprawnie nie zatrudniany w istniejącym stosunku pracy nie dopełnia również swego obowiązku gotowości i na

przykład podejmuje pracę w innym zakładzie, to sam upływ czasu musi oddziaływać na byt stosunku prawnego.

Następnie habilitant przedstawił różne sytuacje, w których może wystąpić bezprawne niezatrudnianie oraz omówił skutki jakie mogą nastąpić w zależności od zachowania pracownika. Proponowany czternastodniowy termin dla dochodzenia roszczenia o zasądzenie zakładu pracy na zatrudnianie pracownika w istniejącym stosunku pracy jest przyjmowany w drodze ostrożnej analogii za art. 269 § 2 k.p. Koncepcję ustania stosunku pracy przez faktyczne niewykonywanie zobowiązania potwierdza również art. 67 k.p.

Z kolei prof. C. Jackowiak poprosił habilitanta o ocenę i porównanie uprawnień dyrektywnych zakładu pracy określonych w art. 42 § 4 i art. 81 § 3 k.p.

Udzielając odpowiedzi habilitant wyjaśnił, że art. 81 § 3 reguluje powierzenie pracy zastępczej w okresie przestoju i jest przepisem szczególnym w stosunku do art. 42 § 4 k.p. Ten ostatni przepis normuje przejściowe powierzenie pracownikowi innej pracy w przypadkach uzasadnionych potrzeb zakładu, innych niż przestój. Konsekwencją tej różnicy jest ograniczenie kompetencji z art. 42 § 4 okresem 3 miesięcy w roku kalendarzowym, podczas gdy kompetencja z art. 81 § 3 trwa przez cały czas przestoju. Następna dystynkcja polega na tym, że inna praca powierzona w trybie art. 42 § 4 powinna bezwzględnie „odpowiadać kwalifikacjom pracownika”, podczas gdy praca zastępcza z art. 81 § 3 ma być tylko „odpowiednia”, to jest jedynie w miarę możliwości zgodna z kwalifikacjami. Dalsza różnica wiąże się z wynagrodzeniem, które według art. 42 § 4 nie może ulec obniżeniu, zaś zgodnie z art. 81 § 3 przysługuje co najmniej w wysokości stawki osobistego zaszerzgowania, chyba że pracownik zawinił przestój.

W dalszej części swej wypowiedzi habilitant uzasadniał tezę, że w sytuacji o której stanowi art. 42 § 4 k.p. zakład pracy musi najpierw czasowo zawiesić obowiązek wykonywania pracy umówionej, aktualizując i konkretyzując w zamian pracownicy obowiązek dbałości o dobro zakładu pracy.

Najważniejsza różnica polega jednak na tym, że czynienie użytku z kompetencji według art. 42 § 4 jest zakładowi pracy zawsze tylko dozwolone i fakultatywne, podczas gdy czynienie użytku z kompetencji w art. 81 § 3 może stać się przedmiotem zakładowego obowiązku. Chodzi tu o przestój zawiniony przez pracownika, za który nie przysługuje wynagrodzenie. Skoro zakład nie rozwiąże stosunku pracy w trybie art. 52 § 1 pkt. 1 k.p. — choć z reguły będzie mógł to uczynić — to nie można wymagać, aby pracownik przez cały czas przestoju (zwłaszcza dłużej trwającego) pozostawał w gotowości do pracy, nie otrzymując żadnego wynagrodzenia. Odmowa powierzenia pracy zastępczej winna być traktowana jako bezprawie, rodzące obowiązek odszkodowawczy na podstawie art. 471 k.c. w związku z art. 300 k.p.

Następnie prof. W. Jaśkiewicz zapytał o skutki niedopełnienia obowiązku gotowości do pracy w przypadku wyrządzenia szkody. Habilitant stwierdził, że możliwość pociągnięcia do odpowiedzialności materialnej na ogólnych zasadach pracownika nie dopełniającego obowiązku gotowości do pracy, nie wzbudza wątpliwości, jeśli wyniknie stąd dla zakładu pracy szkoda w rozumieniu art. 115 k.p. Tymczasem często naruszenie obowiązku gotowości takiej typowej szkody nie powoduje. Występująca wtedy szkoda polega głównie na zakłóceniu organizacji pracy oraz obniżeniu sprawności kolektywu, co uniemożliwia praktycznie dowód związku przyczynowego między taką szkodą a zachowaniem pojedynczego pracownika. W konkluzji wydaje się, że w czasie trwania stosunku pracy sankcjonowanie tego rodzaju zachowań może efektywnie, choć w ograniczonym zakresie, odbywać się w ramach odpowiedzialności porządkowej — art. 108 w związku z art. 119 § 2 k.p.

Doc. W. Piotrowski prosił o ustosunkowanie się habilitanta do problemu wynagrodzenia za pracę a wynagrodzenia z cywilnoprawnych umów o świadczenie

usług oraz do kwestii możliwości objęcia tego ostatniego wynagrodzenia ochroną przewidzianą przez k.p.

Odpowiadając na to pytanie, habilitant zauważył, że pojęcie wynagrodzenia za pracę jest łączone w naszym prawie i doktrynie tylko ze stosunkiem pracy. Jednakże stosunki prawa cywilnego związane z wykonywaniem pracy doznają ostatnio istotnych zmian, zbliżających je do stosunków pracy. Przykładem może być status społeczny osób wykonujących pracę nakładczą, czego dowodem jest kształt jego prawnej regulacji w rozporządzeniu Rady Ministrów z 31 grudnia 1975 r. Również status społeczny zleceniobiorców czy agentów jest dziś w wielu wypadkach zbliżony do pracowniczego. W miarę spadku znaczenia względów ekonomicznych, można oczekiwać dalszego zmniejszania, różnic między wynagrodzeniem za pracę a wynagrodzeniem w umowach o świadczenie usług.

Następnie prof. F. Siemieński poprosił o wyjaśnienie, czy na podstawie art. 42 § 4 k.p. dopuszczalne jest przejściowe powierzenie dyrektorowi zakładu innej pracy, nie wymagającej kwalifikacji, na przykład w charakterze sprzątaczkii. W odpowiedzi habilitant wyjaśnił, że dyrektor zakładu jest zatrudniony na podstawie powołania przez właściwy organ jednostki nadrzędnej nad zakładem pracy. W przypadku odwołania ze stanowiska przez ten organ, powierzenie jakiegokolwiek innej pracy odpowiadającej kwalifikacjom pracownika dopuszczalne jest tylko na wniosek lub za zgodą odwołanego. Oznacza to, że art. 71 k.p. uchyla wobec pracowników odwoływanych kompetencję zakładu określaną w art. 42 § 4 k.p.

Kolokwium habilitacyjne zamknęło pytanie doc. J. Trojanka, jak przedstawia się wynagrodzenie z tytułu gotowości do pracy pracowników sportowców. W odpowiedzi habilitant powiedział, że w świetle przepisów prawa pracy sytuacja pracowników sportowców nie wykazuje w zasadzie żadnej szczególnej odrębności w porównaniu z innymi pracownikami. Szczególnie jest bowiem tylko to, że zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z 20 grudnia 1974 r. zakład pracy może zwalniać pracowników sportowców na zawody oraz obozy szkoleniowe, jeżeli nie narazi to zakładu na szkodę lub nie zakłóci toku jego pracy. Za okres wspomnianych zwolnień pracownik sportowiec nie zachowuje z reguły prawa do wynagrodzenia. Nabywa tylko prawo do równowartości utraconego zarobku od właściwej organizacji sportowej.

W toku dyskusji nad przebiegiem kolokwium udział wzięli: prof. dr hab. T. Zieliński, prof. dr hab. C. Jackowiak, prof. dr W. Jaśkiewicz, którzy wysoko ocenili poziom merytoryczny kolokwium, zgodnie podkreślili dużą dojrzałość i zaangażowanie emocjonalne habilitanta widoczne podczas udzielania odpowiedzi.

Po przyjęciu przez Radę Wydziału Prawa i Administracji w głosowaniu tajnym kolokwium habilitacyjnego, w dyskusji nad podjęciem uchwały o nadaniu dr. A. Kijowskiemu stopnia doktora habilitowanego zabrali głos wyżej wymienieni profesorowie. Dyskutanci byli zgodni, że wysoko oceniony przebieg kolokwium oraz dotychczasowy dorobek naukowy w pełni uzasadniają wniosek o nadanie dr. A. Kijowskiemu stopnia naukowego doktora habilitowanego.

W wyniku tajnego głosowania Rada Wydziału Prawa i Administracji UAM w Poznaniu jednomyślnie podjęła uchwałę o nadaniu doktorowi Andrzejowi Kijowskiemu stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk prawnych w zakresie prawa pracy,

Bogdan Trepiński

PRZEWÓD HABILITACYJNY DOKTORA KLEMENSA MATULEWICZA

W dniu 12 czerwca 1979 r. odbyło się posiedzenie Rady Wydziału Planowania i Zarządzania Akademii Ekonomicznej w Poznaniu poświęcone kolokwium habilitacyjnemu dr. Klemensa Matuléwicza. Posiedzeniu przewodniczył dziekan Wydziału

Planowania i Zarządzania Akademii Ekonomicznej prof. dr hab. Zygmunt Kowalczyk.

Dr K. Matulewicz urodził się 20 maja 1940 r. w Sitkowitznie (woj. suwalskie). Studia na Wydziale Ogólno-Ekonomicznym Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu ukończył w 1964 r. Od tego roku związany jest z poznańską Wyższą Szkołą Ekonomiczną, pracując początkowo jako asystent w Katedrze Ekonomiki Handlu Wewnętrznego, a następnie w Katedrze Ekonomii Politycznej. Stopień doktora nauk ekonomicznych uzyskał w roku 1970 na Wydziale Ekonomiki Produkcji na podstawie rozprawy pt. „Ekonomiczne problemy wprowadzania postępu technicznego do układu drobnotowarowego w rolnictwie”. Za wymienioną rozprawę otrzymał w roku 1972 Nagrodę Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki (trzeciego stopnia). W roku 1974 otrzymał także Nagrodę Zespołową MNSzWiT za współautorstwo podręcznika pt. *Ekonomia polityczna socjalizmu — zagadnienia wybrane*. Dorobek naukowy dr. K. Matulewicza obejmuje 19 publikacji, w tym jedną monografię książkową z zakresu ekonomiki rolnictwa, jeden podręcznik i skrypt z zakresu ekonomii politycznej (we współautorstwie) oraz jedenaście artykułów naukowych.

Komisja powołana do przeprowadzenia przewodu habilitacyjnego, w skład której wchodził: prof. dr hab. W. Wilczyński, prof. dr hab. J. Piasny, doc. dr hab. K. Zimniewicz, zgłosiła — na podstawie pozytywnej recenzji rozprawy habilitacyjnej ze szczególnym uwzględnieniem całokształtu dorobku naukowego habilitanta — wniosek o dopuszczenie dr. K. Matulewicza do kolokwium habilitacyjnego. Recenzjami rozprawy byli prof. dr hab. J. Lewandowski (UW), prof. dr hab. F. Kolbusz (AR w Krakowie), prof. dr hab. K. Ratajczak (AR w Poznaniu).

Kolokwium rozpoczął prof. J. Lewandowski pytaniem, jaki jest wpływ zróżnicowania poziomu techniczno-organizacyjnego podmiotów gospodarczych na tempo, sposób i charakter procesów integracji pionowej, a także poprosił o przedstawienie procesów integracji w innych krajach socjalistycznych. W odpowiedzi na pierwsze pytanie habilitant wskazał, że w warunkach polskich występuje niezmiernie silne zróżnicowanie podmiotów gospodarczych ze względu na ich cechy społeczno-ekonomiczne oraz osiągnięty poziom rozwoju techniczno-organizacyjnego. Sprawia to, że funkcje (sposób) reakcji poszczególnych podmiotów na bodźce zewnętrzne są czasem bardzo odmienne. Dlatego, skonstruowanie skutecznych instrumentów gwarantujących integrację działań odrębnych podmiotów jest bardzo trudne. Ponadto istniejące zróżnicowanie zasad funkcjonowania uczestników procesu wytwarzania żywności stwarza wiele trudności w nawiązywaniu ścisłej współpracy. Dlatego też pionowe zintegrowanie (w sensie ekonomicznym) gospodarki żywnościowej może przyczynić się do radykalnego zmniejszenia odczuwanych obecnie różnic w funkcjach reakcji poszczególnych podmiotów gospodarczych.

Przedstawiając następnie rozwój procesów integracyjnych w innych krajach socjalistycznych habilitant w pierwszej kolejności ustosunkował się do koncepcji integracji realizowanej w Związku Radzieckim. Występują tutaj trzy zasadnicze formy powiązań integracyjnych, a mianowicie: 1) przedsiębiorstwa rolno-przemysłowe, 2) kombinaty rolno-przemysłowe, 3) zjednoczenia rolno-przemysłowe. Przy czym najsilniej procesy integracyjne rozwinęły się na Ukrainie i w Mołdawii. W NRD natomiast integracja pionowa rozwinęła się przede wszystkim poprzez związki kooperacyjne, opierające się na zasadach kontraktacji. W Czechosłowacji można zaobserwować dwie formy organizacyjne integracji pionowej 1) wspólne przedsiębiorstwa rolne, 2) proste formy kooperacji przedsiębiorstw nie wymagające odrębnej formy organizacyjnej. W Bułgarii wyróżnia się państwowe, państwowo-spółdzielcze i spółdzielcze kompleksy agrarno-przemysłowe.

Kolejne pytanie prof. dr hab. W. Wilczyńskiego dotyczyło wyjaśnienia charakteru związków pomiędzy integracją pionową a więziami poziomymi, optimum

przedsiębiorstwa oraz istniejącą strukturą instytucjonalną gospodarki żywnościowej. Odpowiadając na to pytanie habilitant wyjaśnił, że z punktu widzenia procesu wytwarzania produktu żywnościowego powiązania między przedsiębiorstwami w poszczególnych fazach produkcji są powiązaniem pionowymi, natomiast z punktu widzenia sposobu funkcjonowania gospodarki żywnościowej są powiązaniem poziomymi. Dlatego pionowe zintegrowanie gospodarki żywnościowej prowadzi do umocnienia powiązań poziomych. Jednocześnie pogłębianie integracji pionowej pozwala na przesunięcie optimum technicznego przedsiębiorstw, ponieważ zaangażowane czynniki produkcji mogą być pełniej wykorzystane w procesie wytwarzania produktów żywnościowych, co przyczynić się może do optymalizacji procesu produkcyjnego. Ustosunkowując się wreszcie do kwestii struktury instytucjonalnej habilitant wskazał na jej negatywny aktualnie wpływ na pionową integrację procesu wytwarzania żywności. Ujawnia się on przede wszystkim poprzez autonomizację celów poszczególnych instytucji (resortów, branż, zjednoczeń), która utrudnia bądź uniemożliwia pionową integrację w sferze gospodarki żywnościowej (zjawisko tzw. wielowładzy). Stąd też jednym z warunków pionowej integracji jest zmniejszenie liczby pionów sterowania o charakterze resortów o-branżowym.

Prof. dr hab. K. Ratajczak poprosił habilitanta o wyjaśnienie następujących zagadnień: 1) Czy koncepcja gospodarki żywnościowej postulowana przez Autora różni się od innych koncepcji sformułowanych w literaturze? 2) Jaki jest charakter struktury „segmentowej” gospodarki żywnościowej? 3) Jaki mechanizm winien doprowadzić do ukształtowania się prawidłowego układu cen? W obszernej odpowiedzi na powyższe pytania habilitant wyjaśnił, że w pewnym stopniu koncepcja gospodarki żywnościowej zaprezentowana w rozprawie nawiązuje bezpośrednio do innych koncepcji przedstawianych w literaturze. Charakteryzując strukturę segmentową gospodarki żywnościowej habilitant podkreślił, że od początku lat sześćdziesiątych nie uległa zasadniczym zmianom. W dalszym ciągu dominującym (pod względem udziału) segmentem pozostaje rolnictwo. Świadczy to o znacznym zafaniu naszej gospodarki żywnościowej. Jednocześnie habilitant wyraził opinię, że w zasadzie nieuzasadnione jest przypisywanie funkcji wiodącej określonemu segmentowi gospodarki żywnościowej. Nawiązując do roli mechanizmu, który powinien ukształtować prawidłowy układ cen, habilitant stwierdził, że przy stanowieniu cen musi być zachowany postulat zewnętrznego charakteru cen, a także bezwzględne poszanowanie interesów ekonomicznych poszczególnych grup producentów i na koniec zachowanie odpowiednich relacji cen pomiędzy dobrami w określonych fazach produkcji żywności. Z kolei doc. dr hab. J. Orczyk podniósł kwestię wpływu badań naukowych i innowacji na wzrost produkcji i integrację pionową w rolnictwie.

Odpowiadając na te pytania habilitant podkreślił rosnące znaczenie badań naukowych i innowacji, które w coraz większej mierze zmusza do zwiększania skali produkcji oraz pogłębiania specjalizacji. Jednocześnie wyraził umiarkowaną opinię w odniesieniu do możliwości bardziej aktywnego wdrażania innowacji w gospodarce żywnościowej za pośrednictwem poziomu i struktury cen, gdyż czynnikami znacznie ważniejszymi są na przykład działania służb rolnych, podnoszenie kwalifikacji producentów, system informacji itd.

Prof. dr S. Kruszczyński zapytał habilitanta jak kształtują się realne przychody w stosunku do nakładów w rolnictwie polskim i jakie są tendencje. Odpowiadając, dr K. Matulewicz podkreślił makroekonomiczny i mikroekonomiczny aspekt relacji pomiędzy realnymi przychodami i nakładami. W związku z tym w aspekcie makroekonomicznym relacja przychodu do nakładu wykazuje tendencję rosnącą. Natomiast w ujęciu mikroekonomicznym relacja przychód—nakład może kształtować się różnie, gdyż postęp techniczny w gospodarstwach rolnych nie dokonuje się w sposób ciągły.

Z kolei prof. J. Piasny poprosił o wyjaśnienie sprzężenia pomiędzy sferą konsumpcji a gospodarką żywnościową. Zdaniem habilitanta powiązanie pomiędzy tymi sferami jest silne. Z tego punktu widzenia niezmiernie ważną rolę pełnią ceny na rynku dóbr konsumpcyjnych oraz ich związek z cenami występującymi w sferze produkcji. Istniejące ceny artykułów konsumpcyjnych w niedostatecznym stopniu informują konsumentów o kosztach wytwarzania tych artykułów.

Dr hab. E. Ignasiak zapytał o możliwości wyodrębnienia czynników wzrostu produkcji rolnej w celu budowy odpowiednich prognoz. W ocenie habilitanta użyteczność metod wyodrębniania czynników wzrostu w tej mierze jest uzależniona od przyjętych założeń, stąd też praktyczne możliwości wykorzystania opracowywanych funkcji produkcji są ciągle niewielkie.

Doc. dr hab. Z. Romanow poprosił habilitanta o wyjaśnienie związków zachodzących pomiędzy integracją pionową a koncentracją w rolnictwie. W odpowiedzi dr K. Matulewicz stwierdził, że integrowanie produkcji rolnej z pozostałymi uczestnikami procesu wytwarzania żywności sprawia, że proces koncentracji w rolnictwie staje się nieunikniony. Procesy integracji pionowej wymuszają w pewnym stopniu koncentrację w rolnictwie, która z kolei przyspiesza proces integrowania rolnictwa z innymi działami gospodarki narodowej.

W dyskusji nad przebiegiem kolokwium wzięli udział prof. dr hab. J. Lewandowski, prof. dr hab. K. Ratajczak, prof. dr hab. W. Wilczyński, prof. dr hab. J. Piasny, dr hab. E. Ignasiak, prof. dr hab. Z. Kowalczyk. Dyskutanci wysoko ocenili poziom merytoryczny rozprawy, a także suwerenność i swobodę wypowiedzi habilitanta. W tajnym głosowaniu przyjęto jednomyślny wniosek o przyjęcie kolokwium habilitacyjnego. W wyniku drugiego tajnego głosowania Rada Wydziału Planowania i Zarządzania Akademii Ekonomicznej jednomyślnie podjęła uchwałę o nadaniu doktorowi Klemensowi Matulewiczowi stopnia naukowego doktora habilitowanego z zakresu ekonomii politycznej socjalizmu.

Eugeniusz Najlepszy

ROZPRAWY DOKTORSKIE NA WYDZIALE EKONOMIKI PRODUKCJI AKADEMII EKONOMICZNEJ W POZNANIU W LATACH AKADEMICKICH 1972/73 - 1975/76

1) mgr Tadeusz Rutkowski, ur. 18 VI 1944 r. w Starej Wsi pow. Mińsk Mazowiecki, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Statystyczna analiza wpływu czynników regionalnych na rozkład dochodów ludności zatrudnionej w gospodarce społecznej”. Promotor: prof. S. Borowski, recenzenci: prof. K. Zając (Kraków), doc. B. Prandecka (Warszawa). Uchwała Rady Wydziału z dnia 24 X 1972 r.

2) mgr Leon Orlikowski, ur. 24 VIII 1931 w Marmogne (Francja), uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Tworzenie, podział i konsumpcja wartości”. Promotor: prof. W. Wilczyński, recenzenci: prof. J. Górski (Warszawa), doc. F. Wiśniewski (Poznań). Uchwała Rady Wydziału z dnia 6 II 1973 r.

3) mgr Zdzisław Żabkowski, ur. 2 I 1921 r. w Mystkowie pow. Płońsk, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Metody badań ekonomicznych w projektowaniu zakładów przemysłowych”. Promotor: prof. W. Wilczyński, recenzenci: doc. M. Nasiłowski (Warszawa), prof. K. Wandelt (Poznań). Uchwała Rady Wydziału z dnia 27 III 1973 r.

4) mgr Kazimierz Dobrzański, ur. 2 VI 1934 r. w Magierowie woj. krakowskie, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy:

„Problemy zatrudnienia w sezonowym przemyśle spożywczym w Polsce w latach 1961-1971 (na przykładzie przemysłu ziemniaczanego)". Promotor: prof. S. Smoliński, recenzenci: doc. K. Oryl (Poznań), prof. M. Przedpelski (Poznań). Uchwała Rady Wydziału z dnia 25 VI 1973 r.

5) mgr Jan Pukański, ur. 23 XII 1925 r. w Tomaszowcach pow. Kalisz, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Główne kierunki intensyfikacji produkcji mebli w PRL". Promotor: prof. S. Smoliński, recenzenci: prof. F. Budniak (Poznań), doc. E. Kurtys (Poznań). Uchwała Rady Wydziału z dnia 25 VI 1973 r.

6) mgr Jerzy Tarajkowski, ur. 27 XII 1939 r. w Rudzie Śląskiej, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Analiza współzależności wzrostu produkcji przy pomocy funkcji produkcji Cobb-Douglassa (na przykładzie przemysłu Wielkopolski)". Promotor: doc. J. Tomala, recenzenci: prof. S. Kruszczyński (Poznań), prof. Z. Pawłowski (Katowice). Uchwała Rady Wydziału Ekonomiki Produkcji z 6. VII 1973 r.

7) mgr Witold Jaroszyński, ur. 24 XII 1911 r. w Przeworsku woj. rzeszowskie, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Postęp techniczno-organizacyjny w usługach". Promotor: prof. S. Smoliński, recenzenci: doc. F. Wiśniewski (Poznań), doc. H. Skrobisz (Warszawa). Uchwała Rady Wydziału Ekonomiki Produkcji z 14 IX 1973 r.

8) mgr Andrzej Czyżewski, ur. 1 X 1947 r. w Gdyni, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Ekonomiczno-demograficzne podstawy rozwoju miast woj. poznańskiego w okresie Polski Ludowej (1946 - 1970)". Promotor: prof. W. Rusiński, recenzenci: prof. S. Berezowski (Warszawa), prof. S. Borowski (Poznań). Uchwała Rady Wydziału z dnia 1 X 1973 r.

9) mgr Henryk Gawron, ur. 10 VII 1946 r. w Poznaniu, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Rola rachunku ekonomicznego w wyborze nowych technik wytwarzania". Promotor: prof. W. Wilczyński, recenzenci: prof. B. Miszewski (Gliwice), dr E. Rychlewski (Warszawa). Uchwała Rady Wydziału z dnia 1 X 1973 r.

10) mgr Władysław Balicki, ur. 18 XII 1941 r. w Łęczycy woj. łódzkiej, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Prawa ekonomiczne, ich formułowanie i wykorzystywanie". Promotor: prof. W. Wilczyński, recenzenci: prof. Z. Czerwiński (Poznań), doc. L. Nowak (Poznań). Uchwała Rady Wydziału z dnia 23 X 1973 r.

11) mgr Aleksander Jędraszczyk, ur. 30 XI 1946 r. w Kowalewie pow. Pleszew, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Funkcjonowanie dużych organizacji w warunkach niedyrektywnego zarządzania przemysłem". Promotor: prof. S. Smoliński, recenzenci: prof. J. Beksiak (Warszawa), prof. W. Wilczyński (Poznań). Uchwała Rady Wydziału z 4 XII 1973 r.

12) mgr Adam Gwiazda, ur. 2 X 1946 r. w Miłobądku, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Rola obrotu produktami rolnospożywczymi z krajami Europy Zachodniej w handlu zagranicznym Polski 1945 - 1970". Promotor: prof. W. Rusiński, recenzenci: prof. J. Dietl (Łódź), prof. Z. Landau (Warszawa). Uchwała Rady Wydziału z dnia 22 I 1974 r.

13) mgr Tadeusz Juja, ur. 11 VIII 1945 r. w Kaliszu pow. Kościan, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Analiza bilansowych i opptymalizacyjnych modeli międzyregionalnych". Promotor: doc. M. Guzek, recenzenci: prof. Z. Chojnicki (Poznań), prof. P. Sulmicki (Warszawa). Uchwała Rady Wydziału z dnia 26 II 1974 r.

14) mgr Andrzej Matysiak, ur. 1 X 1942 r. w Bajercu pow. Chełmno, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Warunki efektywnej produkcji nowych wyrobów w przedsiębiorstwie przemysłowym". Promotor:

prof. W. Wilczyński, recenzenci: prof. B. Oyrzanowski (Kraków), doc. R. Chwieduk (Warszawa). Uchwała Rady Wydziału z dnia 26 II 1974 r.

15) mgr Barbara Polszakiewicz, ur. 13 VIII 1947 r. w Poznaniu, uzyskała stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Czynniki kształtujące koniunkturę gospodarczą w NRF w latach 1949-1969”. Promotor: doc. Z. Kowalczyk, recenzenci: doc. W. Grabska (Warszawa), doc. Z. Nowak (Poznań). Uchwała Rady Wydziału z dnia 26 II 1974 r.

16) mgr Iwona Roeske-Słomka, ur. 28 VI 1947 r. w Zaniemyślu pow. Środa, uzyskała stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Współzależność ekonomicznego rozwoju i procesów prokreacyjnych ludności”. Promotor: prof. S. Borowski, recenzenci: prof. E. Rosset (Łódź), doc. A. Luszniwicz (Warszawa). Uchwała Rady Wydziału z dnia 26 II 1974 r.

17) mgr Tomasz Skąpski, ur. 2 IV 1946 r. w Poznaniu, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Metody statystyczne w analizie i prognozie rynku przewozów morskich”. Promotor: prof. S. Borowski, recenzenci: prof. W. Welfe (Łódź), doc. S. Borowicz (Gdańsk). Uchwała Rady Wydziału z dnia 26 II 1974 r.

18) mgr Jerzy Bobiak, ur. 27 V 1943 r. w Krążkowych pow. Kępno, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Tendencje w rozwoju agrokompleksu w świetle potrzeb żywnościowych w Polsce”. Promotor: doc. K. Oryl (Poznań), recenzenci: prof. J. Piasny (Poznań), doc. K. Ratajczak (Poznań). Uchwała Rady Wydziału z dnia 26 III 1974 r.

19) mgr Eugeniusz Czerwieniec, ur. 12 III 1945 r. w Sądadce pow. Zamość, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Czynniki warunkujące międzynarodowe przepływy kapitałów prywatnych na przykładzie obrotów kapitałowych niektórych krajów Europy Zachodniej w latach 1962 - 1971”. Promotor: doc. Z. Kowalczyk, recenzenci: doc. J. Zajda (Poznań), doc. K. Zabielski (Warszawa), Uchwała Rady Wydziału z dnia 26 III 1974 r.

20) mgr Kazimierz Kruszką, ur. 18 XII 1940 r. w Wągrowcu, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Statystyczna analiza zużycia energii elektrycznej w ujęciu regionalnym (propozycje i weryfikacja metod, przydatność dla prognozowania)”. Promotor: prof. S. Borowski, recenzenci: prof. S. Góra (Poznań), doc. B. Gruchman (Poznań). Uchwała Rady Wydziału z dnia 23 IV 1974.

21) mgr Emil Panek, ur. 9 II 1948 r. w Kozowie woj. zielonogórskie, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Struktura ścieżek wzrostu gospodarczego”. Promotor: prof. Z. Czerwiński, recenzenci: prof. T. Czechowski (Warszawa), C. Józefiak (Łódź). Uchwała Rady Wydziału Ekonomiki Produkcji z dnia 23 IV 1974 r.

22) mgr Barbara Muszyńska, ur. 28 XI 1938 r. w Poznaniu, uzyskała stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Ceny dla producentów, cechy rzeczywiste i postulowane (na tle badań przeprowadzonych w przemyśle lniarskim)”. Promotor: prof. W. Wilczyński, recenzenci: prof. L. Miastkowski (Łódź), doc. W. Szyber (Warszawa). Uchwała Rady Wydziału z dnia 18 VI 1974 r.

23) mgr Henryk Paszkę, ur. 25 XII 1942 r. w Lwówku pow. Nowy Tomyśl, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Społeczno-ekonomiczne aspekty integracji robotników pochodzenia wiejskiego w wybranych zakładach przemysłowych w rejonie konińskim”. Promotor: doc. F. Krzykała, recenzenci: prof. M. Przedpelski (Poznań), doc. A. Kwilecki (Poznań), doc. Z. Narski (Toruń). Uchwała Rady Wydziału z dnia 18 VI 1974 r.

24) mgr Wojciech Piotr, ur. 17 II 1944 r. w Poznaniu, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Ekonomiczna rola samorządu robotniczego w socjalistycznym przedsiębiorstwie przemysłowym”. Promotor:

prof. W. Wilczyński, recenzenci: prof. J. Boroń (Poznań), doc. J. Balcerk (Warszawa). Uchwała Rady Wydziału z dnia 18 VI 1974 r.

25) mgr Alicja Hoder-Niedbała, ur. 16 IV 1943 r. w Mazańcowicach pow. Bielsko-Biała, uzyskała stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Społeczno-ekonomiczne warunki regulacji urodzeń metodą rytmu i konsekwencji dla reprodukcji ludności”. Promotor: prof. S. Borowski, recenzenci: prof. I. Roszkowski (Warszawa), doc. Z. Michałkiewicz (Łódź), prof. M. Przedpelski (Poznań). Uchwała Rady Wydziału z dnia 24 IX 1974 r.

26) mgr Jerzy Muzalewska, ur. 23 XI 1940 r. w Bydgoszczy, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Statystyczna analiza i predykcja cen targowiskowych płodów ogrodniczych”. Promotor: prof. S. Borowski, recenzenci: prof. J. Dietl (Łódź), doc. S. Wierchosławski (Poznań). Uchwała Rady Wydziału z dnia 22 X 1974 r.

27) mgr Van Nam Nguyen, ur. 18 IX 1937 r. w Hoatu Sotrang (Wietnam), uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Statystyczne metody analizy wykorzystania czynnika ludzkiego w socjalistycznym przedsiębiorstwie leśnym. Promotor: prof. S. Borowski, recenzenci: doc. M. Podgóski (Poznań), doc. E. Kurtys (Poznań). Uchwała Rady Wydziału z dnia 22 X 1974 r.

28) mgr Walentyna Ignatczyk, ur. 23 VI 1941 r. w Łyściu pow. Stanisławów (ZSRR), uzyskała stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Statystyczne metody w analizie i prognozie zużycia wody w gospodarce komunalnej”. Promotor: prof. S. Borowski, recenzenci: doc. T. Błaszczak (Poznań), prof. T. Puchalski (Poznań). Uchwała Rady Wydziału z dnia 26 XI 1974 r.

29) mgr Barbara Kolibowska, ur. 23 I 1948 r. w Białej Podlaskiej, uzyskała stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Ekonomiczne problemy wdrażania innowacji w przemyśle socjalistycznym”. Promotor: prof. W. Wilczyński, recenzenci: prof. Z. Knyziak (Warszawa), doc. K. Oryl (Poznań). Uchwała Rady Wydziału z dnia 26 XI 1974 r.

30) mgr Andrzej Gącarzewicz, ur. 1 I 1941 r. w Toruniu, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Rola centrali zjednoczenia w podziale zysku przedsiębiorstw przemysłu kluczowego. Promotor: doc. E. Czerwińska, recenzenci: prof. N. Gail (Łódź), doc. F. Wiśniewski (Poznań). Uchwała Rady Wydziału z dnia 17 XII 1974 r.

31) mgr Jadwiga Majchrzak, ur. 5 XII 1941 r. w powiecie kaliskim, uzyskała stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Funkcje zjednoczeń w zarządzaniu przedsiębiorstwami przemysłowymi”. Promotor: prof. J. Boroń, recenzenci: prof. J. Kurnal (Warszawa), prof. S. Smoliński (Poznań). Uchwała Rady Wydziału z dnia 17 XII 1974 r.

32) mgr Jan Galicki, ur. 9 VII 1933 r. w Poznaniu, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Sterowanie jakością produkcji w przedsiębiorstwach przemysłu metalowego”. Promotor: doc. E. Kurtys, recenzenci: prof. A. Czermiński (Gdańsk), prof. W. Wilczyński (Poznań), doc. J. Marcinkowski (Kraków). Uchwała Rady Wydziału z dnia 21 I 1975 r.

33) mgr Waław Jarmołowicz, ur. 13 IV 1944 r. w Zdzięciole pow. Nowogódek, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Kształtowanie się wydajności i stosunku do pracy młodego pokolenia robotników (na przykładzie Fabryki Silników Okrętowych Zakładów Przemysłu Metalowego H. Cegielski w Poznaniu)”. Promotor: prof. W. Wilczyński, recenzenci: prof. J. Kordaszewski (Warszawa), doc. A. Wesołowski (Poznań), doc. F. Wiśniewski (Poznań). Uchwała Rady Wydziału z dnia 21 I 1975 r.

34) mgr Krystyna Knychala, ur. 30 X 1946 r. w Poznaniu, uzyskała stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Zatrudnienie kobiet w Polsce Ludowej w związku z rozwojem stref gospodarki narodowej w latach 1955 -

- 1970". Promotor: prof. M. Przedpełski, recenzenci: prof. S. Borowski (Poznań), doc. W. Izyk (Wrocław). Uchwała Rady Wydziału z dnia 25 II 1975 r.

35) mgr Wiesława Przybylska-Kapuścińska, ur. 17 XII 1947 r. w Bydgoszczy, uzyskała stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Rozwój i funkcjonowanie sektora państwowego we Francji”. Promotor: doc. Z. Kowalczyk, recenzenci: prof. B. Rudowicz (Gdynia), prof. W. Wilczyński (Poznań). Uchwała Rady Wydziału z dnia 25 II 1975 r.

36) mgr Marek Rekowski, ur. 7 IV 1948 r. w Lipnie pow. Leszno, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Koniunktura gospodarcza a handel zagraniczny Francji po II wojnie światowej”. Promotor: doc. Z. Kowalczyk, recenzenci: prof. Z. Czerwiński (Poznań), doc. B. Skorkowska (Warszawa). Uchwała Rady Wydziału z dnia 25 II 1975 r.

37) mgr Ryszard Sangajło, ur. 5 XII 1942 r. w Rukowie pow. Wilno (ZSRR), uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Metoda przepływów międzygałęziowych w planowaniu regionalnym”. Promotor: doc. B. Gruchman, recenzenci: prof. S. Kruszczyński (Poznań), prof. B. Winiarski (Wrocław). Uchwała Rady Wydziału z dnia 25 II 1975 r.

38) mgr Jan Grosfeld, ur. w 1946 r. w Warszawie, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Własność spółdzielcza a podział produktu dodatkowego (na przykładzie polskiej spółdzielczości pracy)”. Promotor: doc. J. Kleer (Warszawa), recenzenci: prof. S. Kruszczyński (Poznań), doc. Z. Bosiakowski (Warszawa), prof. J. Wierzbicki (Poznań). Uchwała Rady Wydziału z dnia 25 III 1975 r.

39) mgr Maria Piotrkowska, ur. 16 XII 1947 r. w Gdyni, uzyskała stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Ekonometryczne badanie oszczędności ludności miejskiej PRL”. Promotor: prof. Z. Czerwiński, recenzenci: prof. M. Krzysztofiak (Gdańsk), prof. W. Welfe (Łódź). Uchwała Rady Wydziału z dnia 25 III 1975 r.

40) mgr Roman Andrzejewski, ur. 30 VII 1931 r. w Poznaniu, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Rola przemysłu w przebudowie struktury gospodarczej Wielkopolski w latach 1945 - 1970”. Promotor: prof. S. Smoliński, recenzenci: prof. S. M. Zawadzki (Warszawa), prof. F. Barciński (Poznań). Uchwała Rady Wydziału z dnia 22 IV 1975 r.

41) mgr Czesław Glinkowski, ur. 17 VII 1940 r. w Topoli Małej pow. Ostrów Wlkp., uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Metody i zasady oceny rezerw zdolności produkcyjnych branży i ich weryfikacja w przemyśle ziemniaczanym”. Promotor: prof. S. Smoliński, recenzenci: doc. E. Luchter (Kraków), doc. E. Kurtys (Poznań). Uchwała Rady Wydziału z dnia 22 IV 1975 r.

42) mgr Jan Sobiech, ur. 22 VI 1946 r. w Skrwilnie pow. Rypin, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Znaczenie budżetowego i pozabudżetowego finansowania działalności rad narodowych w zakresie ochrony zdrowia w Polsce Ludowej”. Promotor: prof. dr J. Wierzbicki, recenzenci: doc. S. Ochociński (Poznań), prof. Z. Pirożyński (Warszawa). Uchwała Rady Wydziału z dnia 22 IV 1975 r.

43) mgr Franciszek Kulpa, ur. 2 IV 1948 r. w Krostkowie pow. Wyrzysk, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Ekonomiczne problemy nabywania licencji zagranicznych”. Promotor: prof. W. Wilczyński, recenzenci: prof. L. Jankowiak (Poznań), doc. S. Sołtysiński (Poznań). Uchwała Rady Wydziału z dnia 27 V 1975 r.

44) mgr Jerzy Szychowski, ur. 26 VIII 1920 r. w Grabienicach pow. koniński, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Koszty własne a opłacalność produkcja w przemyśle cukierniczym”. Promotor: doc. E. Kur-

tys, recenzenci: prof. B. Imbs (Olsztyn), prof. S. Smoliński (Poznań). Uchwała Rady Wydziału z dnia 27 V 1975 r.

45) mgr Janusz Tomidajewicz, ur. 10 III 1945 r. w Bieczu pow. Gorlice, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Rachunek ekonomiczny w procesie inwestycyjnym w przemyśle”. Promotor: prof. S. Kruszczyński, recenzenci: doc. E. Rychlewski (Warszawa), prof. W. Wilczyński (Poznań). Uchwała Rady Wydziału z dnia 27 V 1975 r.

46) mgr Alicja Szuba-Szuman, ur. 21 IX 1948 r. w Witnicy, uzyskała stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Statystyczne metody badań nad demo-ekonomicznymi czynnikami oszczędności rodziny”. Promotor: prof. S. Borowski, recenzenci: prof. T. Puchalski (Poznań), doc. J. Steczkowski (Kraków). Uchwała Rady Wydziału z dnia 7 VI 1975 r.

47) mgr Włodzimierz Dymarski, ur. 29 XI 1946 r. w Poznaniu, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Modele planowania rozwoju zasobów wykwalifikowanej siły roboczej”. Promotor: doc. M. Guzek, recenzenci: prof. S. Kruszczyński (Poznań), prof. J. Pietrucha (Katowice). Uchwała Rady Wydziału z dnia 24 VI 1975 r.

48) mgr Wiktor Gabrusewicz, ur. 5 IV 1943 r. w Wejkszach woj. wielońskie, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Integracja przedsiębiorstw w przemyśle meblarskim i jej efekty w świetle doświadczeń wybranych przedsiębiorstw wielozakładowych”. Promotor: prof. J. Boroń, recenzenci: prof. F. Budniak (Poznań), prof. S. Smoliński (Poznań). Uchwała Rady Wydziału z dnia 24 VI 1975 r.

49) mgr Witold Michalik, ur. 11 II 1948 r. w Poznaniu, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Warunki mieszkaniowe ludności jako czynnik kształtowania konsumpcji w Polsce”. Promotor: prof. J. Piasny, recenzenci: doc. Z. Krasieński (Poznań), doc. E. Rychlewski (Warszawa). Uchwała Rady Wydziału z dnia 24 VI 1975 r.

50) mgr Helena Szulczyńska, ur. 13 II 1948 r. w Poznaniu, uzyskała stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Społeczno-ekonomiczne podstawy prognozowania konsumpcji w gospodarce socjalistycznej”. Promotor: prof. J. Piasny, recenzenci: doc. S. Abt (Poznań), doc. R. Zabrzewski (Warszawa). Uchwała Rady Wydziału z dnia 24 VI 1975 r.

51) mgr Józef Michalak, ur. 19 III 1943 r. w Żabikowie koło Poznania, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Rozwój form gromadzenia i sposobów wykorzystania zorganizowanych oszczędności pieniężnych ludności PRL w latach 1951 - 1971 oraz ich znaczenie w zmieniającej się sytuacji rynkowej”. Promotor: prof. Z. Szymczak, recenzenci: prof. E. Wieczorek (Warszawa), prof. M. Kucharski (Warszawa), doc. B. Gruchman (Poznań). Uchwała Rady Wydziału z dnia 26 VI 1975 r.

52) mgr Bogusław Guzik, ur. 4 XI 1946 r. w Józefowie pow. Hrubieszów, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Prognozowanie na podstawie trendów segmentowych”. Promotor: prof. Z. Czerwiński, recenzenci: prof. Z. Hellwig (Wrocław), doc. M. Kolupa (Warszawa). Uchwała Rady Wydziału z dnia 7 VII 1975 r.

53) mgr Urszula Hajdrowska-Mikołajczak, ur. 12 VIII 1947 r. w Zielonej Górze, uzyskała stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Statystyczne metody badania wpływu czynników środowiskowych i demograficznych na wydajność pracy”. Promotor: prof. S. Borowski, recenzenci: prof. M. Przedpelski (Poznań), doc. R. Kulczycki (Warszawa). Uchwała Rady Wydziału z dnia 7 VII 1975 r.

54) mgr Mirosław Hamroł, ur. 10 VII 1948 r. w Wolsztynie, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Koszty własne i rentowność

w przemyśle cukierniczym". Promotor: doc. E. Kurtys, recenzenci: prof. S. Borowski (Poznań), prof. B. Siwoń (Wrocław), prof. S. Smoliński (Poznań). Uchwała Rady Wydziału z dnia 7 VII 1975 r.

55) mgr Leokadia Bielówka, ur. 2 II 1943 r. w Dolgu (Niemcy), uzyskała stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Zasady i formy współdziałania przedsiębiorstw przemysłowych z usługowymi ośrodkami elektronicznego przetwarzania danych”. Promotor: doc. Z. Kołaczyk, recenzenci: doc. T. Wierzbicki (Szczecin), doc. S. Abt (Poznań). Uchwała Rady Wydziału z dnia 25 XI 1975 r.

56) mgr Maria Krzymińska, ur. 22 III 1931 r. w Poznaniu, uzyskała stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Rachunek kosztów jako instrument racjonalnego wykorzystania czynników produkcji w Zakładach Naprawczych Taboru Kolejowego”. Promotor: doc. E. Kurtys, recenzenci: prof. S. Smoliński (Poznań), doc. Z. Kołaczyk (Poznań). Uchwała Rady Wydziału z dnia 25 XI 1975 r.

57) mgr Bogusz Tilgner, ur. 28 II 1939 r. w Poznaniu, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Optymalizacja planowania operatywnego w produkcji prefabrykatów budowlanych”. Promotor: prof. Z. Czerwiński, recenzenci: doc. W. Bukietyński (Wrocław), prof. H. Hajduk (Warszawa). Uchwała Rady Wydziału z dnia 25 XI 1975 r.

58) mgr Zdzisław Lewicki, ur. 30 I 1946 r. w Inowrocławiu, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Przemiany struktury zatrudnienia w przemyśle uspołecznionym Wielkopolski w latach 1960 - 1970”. Promotor: prof. M. Przedpelski, recenzenci: prof. A. Rajkiewicz (Warszawa), doc. B. Gruchman (Poznań), prof. S. Korowski (Poznań). Uchwała Rady Wydziału z dnia 6 IV 1976 r.

59) mgr Teresa Protas, ur. 20 III 1943 r. w Różanpolu pow. Postawy, uzyskała stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Ewolucja systemu funkcjonowania gospodarki socjalistycznej Federacyjnej Republiki Jugosławii w latach 1950 - 1970”. Promotor: doc. H. Maciejewski (Poznań), recenzenci: prof. S. Kruszczyński (Poznań), prof. S. Szeffler (Warszawa). Uchwała Rady Wydziału z dnia 6 IV 1976 r.

60) mgr Maria Chromińska, ur. 13 IX 1940 r. w Starczanowie, uzyskała stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Statystyczne metody badania efektów kształcenia (na przykładzie kształcenia ekonomicznego w wyższej uczelni)”. Promotor: prof. S. Borowski, recenzenci: doc. S. Wierchosławski (Poznań), doc. A. Józefowicz (Warszawa). Uchwała Rady Wydziału z dnia 27 IV 1976 r.

61) mgr Maria Kasperek-Hoppe, ur. 21 III 1948 r. w Luboniu k/ Poznania, uzyskała stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Rozwój społecznego funduszu konsumpcji w Polsce (w latach 1960 - 1990)”. Promotor: prof. J. Piasny, recenzenci: doc. Z. Krasiński (Poznań), prof. R. Krzyżewski (Łódź). Uchwała Rady Wydziału z dnia 27 IV 1976 r.

62) mgr Andrzej Błoch, ur. 20 X 1945 r. w Poznaniu, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Kursy walutowe w systemie walut wymiennalnych”. Promotor: doc. J. Zajda, recenzenci: prof. W. Wilczyński (Poznań), doc. K. Zabielski (Warszawa). Uchwała Rady Wydziału z dnia 25 V 1976 r.

63) mgr Jan Paradysz, ur. 15 I 1946 r. w Krasnej woj. Krosno, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Zakupy dóbr trwałego użytku jako czynnik perturbacyjny w procesach prokreacyjnych rodzin”. Promotor: prof. S. Borowski, recenzenci: doc. E. Vielrose (Warszawa), doc. A. Zeliaś (Kraków). Uchwała Rady Wydziału z dnia 22 VI 1976 r.

64) mgr Małgorzata Kokocińska, ur. 11 V 1947 r. w Poznaniu, uzyskała stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Rola zmienności

pracy w efektywnym wykorzystaniu potencjału wytwórczego w przemyśle (na przykładzie przemysłu metalowego i maszynowego)". Promotor: doc. F. Wiśniewski, recenzenci: prof. W. Wilczyński (Poznań), doc. M. Kabaj (Warszawa). Uchwała Rady Wydziału z dnia 9 III 1976 r.

65) mgr Jerzy Kowalak, ur. 20 II 1943 r. w Poznaniu, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „Wybrane typy funkcji produkcji w badaniach procesów produkcyjnych w polskim przemyśle uspołecznionym w latach 1970 - 1974”. Promotor: prof. Z. Czerwiński, recenzenci: doc. J. Greń (Warszawa), prof. S. Kruszczyński (Poznań). Uchwała Rady Wydziału z dnia 9 VII 1976 r.

66) mgr Wanda Antczak-Piotr, ur. 9 I 1946 r. w Poznaniu, uzyskała stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy: „System sterowania jakością typu w gospodarce socjalistycznej”. Promotor: doc. K. Oryl, recenzenci: prof. W. Wilczyński (Poznań), doc. S. Dulski (Warszawa). Uchwała Rady Wydziału z dnia 9 VII 1976 r.

Aleksandra Witkowska